

# **LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCIZŲ ĮSTATYMO NR. IX-569 1, 3, 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 IR 74 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

## **1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai**

Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 1, 3, 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant įgyvendinti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje<sup>1</sup> nustatytą tikslą, kad mokesčių sistema būtų stabili ir prognozuojama bei suderinta su viešųjų išlaidų poreikiu.

Fiskalinio planavimo tikslais, taip pat siekiant išlaikyti akcizų politikos prognozuojamumą, suteikiant galimybę ūkio subjektams iš anksto prisitaikyti prie būsimų pakeitimų, pasirengti verslo planus, planuoti investicijas, Įstatymo projektu siūloma nustatyti trejų metų akcizų tarifų, taikomų alui, vynui iš šviežių vynuogių ir kitiems fermentuotiems gėrimams, tarpiniams produktams, etilo alkoholiui, cigaretėms, cigarams bei cigarilėms, rūkomajam tabakui, kaitinamojo tabako produktams, elektroninių cigarečių skysčiui ir neapdorotam tabakui, didinimo planą.

Įstatymo projektu siūlomas akcizų tarifų didinimas atitiktų ir Europos Komisijos rekomendacijas Lietuvai didinti ekonomikos augimo nestabdančių mokesčių įtaką biudžeto pajamoms, mažinti sveikatai žalingų produktų įperkumą ir vartojimą, tokiu būdu būtų labiau prisidėta prie visuomenės sveikatingumo didinimo tikslų. Pažymėtina, kad akcizų tarifus siūloma didinti visoms etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų, tabako produktų ir jiems alternatyvių produktų grupėms, siekiant išvengti pakaitumo efekto, kai akcizų tarifą padidinus vienai prekių grupei, išauga jai alternatyvių prekių vartojimas.

Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad rinkoje atsiranda naujų produktų, savo esme panašių į kaitinamojo tabako produktus, tačiau savo sudėtyje neturinčių tabako, Įstatymo projektu siūloma šiuos produktus prilyginti kaitinamojo tabako produktams.

## **2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai**

Įstatymo projektą parengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151) Netiesioginių mokesčių skyriaus (vedėja Asta Zelo, tel. 219 9383) vyriausioji specialistė Jolanta Poškevičienė (tel. 239 0166) ir Finansų politikos departamento (direktorius Irmantas Mikulėnas, tel. 219 9342) Pajamų analizės ir planavimo skyriaus (vedėja Eglė Bajorinienė, tel. 219 9377) vyriausioji specialistė Dovilė Rėksnienė (tel. 219 9327).

## **3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai**

Šiuo metu Akcizų įstatyme nustatyti akcizų tarifai:

- alui – 7,11 euro už 1 procentą faktinės tūrinės alkoholio koncentracijos procentais už produkto hektolitrą;
- vynui ir kitiems fermentuotiems gėrimams iki 8,5 procento stiprumo – 65,46 euro už produkto hektolitrą, vynui ir kitiems fermentuotiems gėrimams nuo 8,5 procento stiprumo – 164,67 euro už produkto hektolitrą;
- tarpiniams produktams iki 15 procentų stiprumo – 185,82 euro už produkto hektolitrą, tarpiniams produktams nuo 15 procentų stiprumo – 264,52 euro už produkto hektolitrą;
- etilo alkoholiui – 2 025 eurai už gryno etilo alkoholio hektolitrą;
- cigaretėms taikomas akcizų tarifas susideda iš 69,4 euro už 1 000 cigarečių specifinio elemento ir 25 procentų vertybinio (procentais nuo didžiausios mažmeninės kainos) elemento. Minimalus kombinuotasis akcizų tarifas turi būti ne mažesnis kaip 115,5 euro už 1 000 cigarečių;
- cigarams ir cigarilėms – 55 eurai už kilogramą produkto;

---

<sup>1</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

- rūkomajam tabakui – 90 eurų už kilogramą produkto;
- kaitinamojo tabako produktams – 113,2 euro už kilogramą produkto;
- elektroninių cigarečių skysčiui – 0,12 euro už mililitrą produkto;
- neapdorotam tabakui – 90 eurų už kilogramą produkto.

#### 4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Laikantis nuoseklios mokestinės politikos, Įstatymo projektu siūloma laikotarpiu nuo 2022 m. sausio 1 d. iki 2024 m. sausio 1 d. akcizų tarifus etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams (žr. 1 lentelę) bei tabako produktams ir jiems alternatyviems produktams (žr. 2 lentelę) didinti taip:

**1 lentelė.** Etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams taikomų akcizų tarifų didinimo 2022–2024 m. planas ir mokestinis poveikis kainai

| Alkoholinių gėrimų grupės                                        | Šiuo metu galiojantys akcizų tarifai | Akcizų tarifai nuo 2022-01-01 | Akcizų tarifai nuo 2023-01-01 | Akcizų tarifai nuo 2024-01-01 |
|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|
| <b>Vynas ir kiti fermentuoti gėrimai iki 8,5 proc. stiprumo</b>  | 65,46                                | 78                            | 93                            | 109                           |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/0,5 l</i>                     |                                      | +0,08                         | +0,09                         | +0,10                         |
| <b>Vynas ir kiti fermentuoti gėrimai virš 8,5 proc. stiprumo</b> | 164,67                               | 181                           | 199                           | 219                           |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/0,5 l</i>                     |                                      | +0,10                         | +0,11                         | +0,12                         |
| <b>Tarpiniai produktai iki 15 proc. stiprumo</b>                 | 185,82                               | 200                           | 216                           | 234                           |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/0,5 l</i>                     |                                      | +0,09                         | +0,10                         | +0,11                         |
| <b>Tarpiniai produktai virš 15 proc. stiprumo</b>                | 264,52                               | 285                           | 308                           | 333                           |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/0,5 l</i>                     |                                      | +0,12                         | +0,14                         | +0,15                         |
| <b>Etilo alkoholis, 100 proc.</b>                                | 2 025                                | 2 163                         | 2 310                         | 2 467                         |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/0,5 l</i>                     |                                      | +0,32                         | +0,34                         | +0,36                         |
| <b>Alus, 1 proc.</b>                                             | 7,11                                 | 7,82                          | 8,60                          | 9,46                          |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/0,5 l</i>                     |                                      | +0,02                         | +0,03                         | +0,03                         |

**2 lentelė.** Tabako produktams ir jiems alternatyviems produktams taikomų akcizų tarifų didinimo 2022–2024 m. planas ir mokestinis poveikis kainai

| Tabako produktų ir jiems alternatyvių produktų grupės |                                                    | Šiuo metu galiojantys akcizų tarifai | Akcizų tarifai nuo 2022-01-01 | Akcizų tarifai nuo 2023-01-01 | Akcizų tarifai nuo 2024-01-01 |
|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|
| <b>Cigaretės</b>                                      | Minimalus akcizų tarifas, Eur/1 000 vnt.           | 115,5                                | 122,5                         | 130                           | 138                           |
|                                                       | Specifinis akcizų tarifo elementas, Eur/1 000 vnt. | 69,4                                 | 74,3                          | 79,6                          | 85,3                          |
|                                                       | Vertybinis akcizų tarifo elementas,                | 25 %                                 | 25 %                          | 25 %                          | 25 %                          |

| Tabako produktų ir jiems alternatyvių produktų grupės                                  |       | Šiuo metu galiojantys akcizų tarifai | Akcizų tarifai nuo 2022-01-01 | Akcizų tarifai nuo 2023-01-01 | Akcizų tarifai nuo 2024-01-01 |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|
|                                                                                        | proc. |                                      |                               |                               |                               |
| <i>Mokestinis poveikis vidutinei kainai, Eur/20 vnt.</i>                               |       |                                      | +0,17                         | +0,18                         | +0,20                         |
| <b>Cigarai ir cigarilės, Eur/kg</b>                                                    |       | 55                                   | <b>66</b>                     | <b>79</b>                     | <b>95</b>                     |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/20 g</i>                                            |       |                                      | +0,27                         | +0,31                         | +0,39                         |
| <b>Rūkomasis tabakas, neapdorotas tabakas, Eur/kg</b>                                  |       | 90                                   | <b>97</b>                     | <b>104,6</b>                  | <b>112,8</b>                  |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/20 g</i>                                            |       |                                      | +0,17                         | +0,18                         | +0,20                         |
| <b>Kaitinamojo tabako produktai (įskaitant jiems alternatyvius produktus), Eur/kg</b>  |       | 113,2                                |                               |                               |                               |
| Kaitinamojo tabako produktai (įskaitant jiems alternatyvius produktus), Eur/1 000 vnt. |       |                                      | <b>45,6</b>                   | <b>60,2</b>                   | <b>79,5</b>                   |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/20 vnt. (6,1 g tabako)</i>                          |       |                                      | +0,27                         | +0,35                         | +0,47                         |
| <b>Elektroninių cigarečių skystis, Eur/ml</b>                                          |       | 0,12                                 | <b>0,15</b>                   | <b>0,19</b>                   | <b>0,25</b>                   |
| <i>Mokestinis poveikis kainai, Eur/2ml</i>                                             |       |                                      | +0,07                         | +0,10                         | +0,15                         |

Siekiant teisinio reglamentavimo aiškumo ir nuoseklumo, siūloma rinkoje atsirandančius naujus produktus, savo esme panašius į kaitinamojo tabako produktus, tačiau savo sudėtyje neturinčius tabako, prilyginti kaitinamojo tabako produktams. Pažymėtina, kad tokiu būdu būtų prisidėta ne tik prie kaitinamojo tabako produktų, bet ir jiems alternatyvių produktų prieinamumo mažinimo, ypač jaunimui, kurį labiausiai veikia tokių produktų patrauklus dizainas, skoniai, rinkodara bei socialinė ir aplinkos įtaka.

Atsižvelgiant į tai, kad kaitinamojo tabako ir jiems alternatyvūs produktai parduodami ir vartojami vienetais, bei siekiant aiškesnio ir paprastesnio akcizų administravimo, Įstatymo projektu siūloma kaitinamojo tabako produktams nustatyti akcizų tarifą už 1 000 vienetų (Akcizų įstatymo 1 straipsnio 6 dalies, 3 straipsnio 36 dalies, 65 straipsnio 1 dalies pakeitimai). Pažymėtina, kad Tarybos direktyvoje [2011/64/ES](#) dėl akcizų, taikomų apdorotam tabakui, struktūros ir tarifų (toliau – Direktyva) nėra nustatytos aiškos suderintos apmokestinimo tvarkos kaitinamojo tabako gaminiams, todėl kiekviena valstybė narė gali pasirinkti, kaip apmokestinti šiuos naujus produktus, atsižvelgdama į vietinės tabako ir jo pakaitalų rinkos specifiką ir tendencijas, mokesčių administravimo sistemos ypatumus ir kitus veiksnius. Lietuvoje nuo 2017 m. iki šiol parduodami vienos rūšies kaitinamojo tabako produktai pakeliais po 20 vienetų. Taip pat neseniai rinkoje atsirado augalinės kilmės (tabako neturintys) kaitinamieji produktai, parduodami ir vartojami vienetais. Šie produktai savo esme panašūs į cigaretes, o pastaraisiais metais stebimi tabako rinkos Lietuvoje struktūriniai pokyčiai indikuoja tiesioginį cigarečių pakeičiamumą kaitinamaisiais produktais. Atkreiptinas dėmesys, kad Europos Sąjungos valstybėse narėse šiuo metu praktikuojama tapačius, nors ir skirtingo svorio produktus, apmokestinti vienodai už vienetus. Pavyzdžiui, pagal Direktyvą cigarams ir cigarilėms akcizų tarifas gali būti nustatytas už kilogramą produkto arba už vienetus pasirinktinai, tačiau tik 5 valstybės narės (be Lietuvos) akcizų tarifus cigarams ir cigarilėms yra nustačiusios už kilogramą produkto.

Etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams bei tabako produktams ir jiems alternatyviems produktams taikomų akcizų tarifų didinimas didintų šių produktų kainas, tokiu būdu būtų prisidėta prie šių produktų įperkamumo ir vartojimo mažinimo, siekiant visuomenės sveikatingumo didinimo tikslų. Akcizų tarifų didinimas visoms prekių grupėms siūlomais tempais leistų išvengti pakaitumo efekto.

**5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta**

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

**6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai**

Siūlomas akcizų tarifų etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams bei tabako produktams ir jiems alternatyviems produktams padidinimas galėtų turėti įtakos asmenų paskatoms bandyti šiuos produktus įvežti nelegaliai iš trečiųjų šalių, kuriose jų kainos yra mažesnės nei Lietuvoje. Minėtos rizikos bus mažinamos tiek atskirų kontroliuojančių valstybės institucijų kryptinga veikla, tiek koordinuojant institucijų veiksmus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 697 „Dėl Šešėlinės ekonomikos mažinimo koordinavimo komisijos sudarymo“ sudarytoje Šešėlinės ekonomikos mažinimo koordinavimo komisijoje, kurios pagrindinė funkcija yra šešėlinę ekonomiką mažinančių priemonių įgyvendinimo koordinavimas. Taip pat pažymėtina, kad įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą, numatoma parengti visaapimančią Šešėlinę ekonomiką ir pridėtinės vertės mokesčio atotrūkį mažinančių veiksmų planą, kurio priemonės turės įtakos ir akcizais apmokestinamų prekių neteisėtos apyvartos prevencijos užtikrinimui. Kartu Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyta užtikrinti tinkamas muitinės veiklos sąlygas, kurios padėtų mažinti nelegalią akcizais apmokestinamų prekių apyvartą (pvz., numatoma aprūpinti tinkama muitinio tikrinimo įranga prie labiausiai pažeidžiamų išorinių valstybės sienų).

**7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai**

Nuosaikus ir nuoseklus etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų bei tabako produktų ir jiems alternatyvių produktų apmokestinimo lygio didėjimas vietoj vienkartinio itin ryškaus padidinimo leis ūkio subjektams išvengti staigaus neigiamo poveikio, iš anksto prisitaikyti prie numatomų pakeitimų bei tinkamai susiplanuoti savo veiklą.

**8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams**

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

**9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.**

Įstatymų priimti nereikės.

**10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka**

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

**11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus**

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Europos Sąjungos dokumentams ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai.

**12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti**

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės.

**13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)**

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės. Dėl etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams taikomų akcizų tarifų padidinimo valstybės biudžetas 2022 m. papildomai galėtų gauti apie 17,3 mln. eurų pajamų, 2023 m. – apie 22 mln. eurų, 2024 m. – apie 23,5 mln. eurų. Dėl tabako produktams ir jiems alternatyviems produktams taikomų akcizų tarifo padidinimo valstybės biudžetas 2022 m. papildomai galėtų gauti apie 12 mln. eurų pajamų, 2023 m. – apie 14,3 mln. eurų, 2024 m. – apie 15,6 mln. eurų.

**14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados**

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

**15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis**

„Akcizai“, „alus“, „vynas iš šviežių vynuogių ir kiti fermentuoti gėrimai“, „tarpiniai produktai“, „etilo alkoholis“, „cigaretės“, „cigarai ir cigarilės“, „rūkomasis tabakas“, „kaitinamojo tabako produktai“, „elektroninių cigarečių skystis“, „neapdorotas tabakas“.

**16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai**

Nėra.

---